

шення вартості послуг та підвищується ефективність функціонування банківської системи, при цьому збільшується якість та асортимент послуг, що надаються.

2. Використання передового досвіду ведення банківської справи, впровадження нових прогресивних технологій та сучасних методів банківської діяльності.
3. Вища капіталізація іноземних банків сприяла можливості здійснювати кредитну діяльність навіть під час кризових 2008-2009 рр.

Висновки. У сучасних умовах глобалізації та фінансової інтеграції світової економічної системи та банківської системи України присутність іноземного банківського капіталу стало невід'ємним елементом ефективного функціонування національних економік, оскільки іноземні інвестори вкладають не лише власні капітали, але й сприяють використанню зарубіжного досвіду ведення банківського бізнесу. Отже, можна констатувати, що на сьогодні банки з іноземним капіталом є активними учасниками конкурентної боротьби на вітчизняному фінансовому ринку, проте для подальшого підвищення інвестиційного потенціалу банківської системи України та її стимулювальної ролі в соціально-економічному розвитку країни потрібен системний підхід до регулювання доступу іноземного капіталу в банківський сектор України.

Заходи з підтримки та посилення конкурентоспроможності національної банківської системи повинні включати:

- використання позитивних технологічних і структурних переваг банків з іноземним капіталом;
- інтенсифікацію використання банківського менеджменту та сучасних банківських технологій;
- оптимізацію інституційної структури банківської системи України та наближення стандартів її організації до країн з розвиненими економіками.

Література

1. Івасів І.Б. Стратегічні аспекти регулювання діяльності іноземних банків в Україні / І.Б. Івасів, Р.В. Корнилюк. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbu.gov.ua>.
2. Корнилюк Р.В. Іноземні банки в Україні: вплив та регулювання : монографія / Р.В. Корнилюк, І.Б. Івасів, О.М. Діба. – К. : Вид-во КНЕУ, 2012. – 234 с.
3. Карчева Г. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева // Вісник Національного банку України : журнал. – 2010. – № 8. – С. 26-31.
4. Корнилюк Р.В. Мотиви та цілі виходу банківського капіталу за національні межі / Р.В. Корнилюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : Вид-во УАБС НБУ. – 2010. – Вип. 28. – С. 148-155.
5. Макуха С.М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки / С.М. Макуха // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. – 2011. – № 2 (5). – С. 30-40.
6. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р., № 2121-111. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
8. Смовженко Т.С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2008. – 231 с.
9. Чуб О.О. Банки в глобальній економіці : монографія / О.О. Чуб. – К. : Вид-во КНЕУ, 2009. – 340 с.

Деревацкая М.-М.Р., Пайтра Н.Г. Иностранный капитал в банковской системе Украины: современная проблематика и механизмы регулирования

Исследованы основные аспекты влияния иностранного капитала на эффективность функционирования отечественной банковской системы, выявлены факторы и результаты прямого и опосредованного влияния экспансии иностранного капитала на развитие экономической системы государства. Внимание сосредоточено на диагностике мотивов и периодизации привлечения иностранного капитала в банковскую систему Украины. Выделен ряд мер по поддержке конкурентоспособности отечественной банковской системы с участием иностранных банковских учреждений.

Ключевые слова: банк, банковская система, банк с иностранным капиталом, иностранный банк, регулирование участия иностранного капитала.

Derevatska M.-M.R., Paytra N.G. A foreign capital is in the banking system of Ukraine: modern problems and adjusting mechanisms

The article examines the main aspects of the influence of foreign capital on the effective functioning of the domestic banking system, factors and the results of the direct and indirect influence of the expansion of the foreign capital to develop the economic system of the state. Attention is focused on the diagnosis of the motives and the periodization of attraction of the foreign capital in the banking system of Ukraine. We have identified a number of measures to support the competitiveness of the domestic banking system with foreign banking institutions.

Keywords: bank, banking system, bank with foreign capital, foreign bank, regulation of the participation of foreign capital.

УДК 339.133:336.77.067.21 *Фін. аналітик М.Б. Заблоцький, канд. екон. наук – Українська аграрна асоціація, м. Київ*

ІНФЛЯЦІЙНІ ІМПУЛЬСИ НА РИНКАХ УКРАЇНИ І ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПОПИТУ НА ГРОШІ

Запропоновано підхід до оцінювання впливу стимулювання сукупного попиту у грошовій формі на динаміку макроекономічних показників національної економіки. Висвітлено інфляційні імпульси результатуючих показників на фінансовому і товарному ринках України, викликані перевагою темпів приросту грошової маси в обігу над темпами приросту виробництва натурального продукту. Обґрунтовано концептуальний підхід регулювання до рівноваги ринків шляхом стимулювання інвестицій, виробництва натурального продукту й адекватного до їх обсягів і темпів зміни обсягу в обігу грошової маси.

Ключові слова: сукупна пропозиція, сукупний попит, розподіл національного доходу, ціна продукту, функції ціни, регулювання рівноваги ринку.

Постановка проблеми. Найкращим способом збалансувати грошову пропозицію і попит на гроші – це звернутися до моделі національного ринку і діяти відповідно до вимог синхронного руху її ключових факторних змінних. Модель національного ринку представляють дві групи ринкових категорій, а саме: пропозиції товарів, робіт і послуг Q_p і попиту на гроші vM , де: Q – фізична кількість товарів, робіт і послуг, p – ціна одиниці товару, робіт і послуг, M – номінальна кількість грошей, яка визначає міру вартості пропозиції товарів, робіт і послуг за ринковою ціною одиниці продукції, v – коефіцієнт швидкості обертання грошей на ринку. Тоді модель національного ринку матиме вигляд: $Q_p = vM$ [3, с. 6]. Тут номінальна кількість грошей практично відображає грошову

форму національного доходу, який розподіляється за відомою моделлю: $M = M(C) + M(G) + M(K) + M(NX)$, де $M(C)$ – доходи і витрати домашніх господарств, $M(G)$ – доходи і витрати державного і регіональних бюджетів, $M(K)$ – доходи і витрати національних інвестицій, $M(NX)$ – доходи і витрати чистого експорту. Таким чином, грошова форма національного доходу, з одного боку, виражає грошову пропозицію Національного банку, яку він має забезпечити щодо вартості товарної пропозиції на ринку, з іншого – виражає попит на гроші домашніх господарств, бюджетів, інвестицій і зовнішньої торгівлі, який має забезпечити уряд України як основний регулятор рівня виробництва національного продукту і національного доходу до рівня потреб споживачів, тобто встановити між виробництвом і споживанням відповідну рівновагу, на яку вказує модель національного ринку.

Дослідження і публікації з проблеми. Питання рівноваги, руху попиту і пропозиції, основним індикатором співвідношення яких є ціна, розглянуто у багатьох працях колись і сьогодні. Зокрема П.А. Самуельсон досліджував попит і пропозицію як фактори, що визначають ціну [8, с. 192-217], економічну роль держави, витрати, регулювання і фінанси [9, с. 278-302], А. Пезенті – ринок і ціни, К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю – розподіл доходів і нерівність і бідність [7, с. 432-444], І.В. Алексеев – фінансові потоки і напрями вдосконалення бюджетної політики [1, с. 215-227], Є.В. Алімпієв, А.В. Ставицький, В.Р. Хом'як – фінансову трансмісію і її ефективність та ін. [2, с. 23-30]. Проте інфляційні імпульси в економіці України є очевидними і відчутними для споживачів цих категорій, які постійно виражають зростаючий попит на гроші. Однак ціна формується за своїми правилами [5, с. 302-310] і змушує споживачів прагнути зростання грошових доходів.

Метою дослідження є виявити вплив грошової пропозиції або ж стимулювання сукупного попиту на інфляційні імпульси фінансового та товарного ринків в Україні і визначити напрями регулювання попиту на гроші для становлення рівноваги ринків.

Виклад основного матеріалу. Потреби виробництва, обміну і споживання товарів, робіт і послуг забезпечуються відповідним обсягом грошової маси з урахуванням цін на всіх сегментах ринків: $Qp = vM$. Тут Qp – сукупна пропозиція товарів, робіт і послуг Q з ціною p , а vM – сукупний попит у грошовій формі M зі швидкістю обертання грошей v . Якщо кількість товарів, робіт і послуг Q забезпечує потреби споживачів при цій грошовій кількості M , то ціни й оборотність грошей будуть стабільними. Проте реальна ситуація в Україні цього не підтверджує.

Грошова пропозиція та інфляція в Україні. Національний банк України регулює обсяг грошової пропозиції здебільшого не з врахуванням вимог моделі національного ринку, а з потреб фінансування урядом своїх бюджетних програм. Модель вимагає узгоджувати обсяг грошової маси до обсягу виробництва продукту у його натуральній формі. Зростання продукту і грошей повинно відбуватися синхронно для того, щоби ціни на фінансовому та товарному ринках залишалися незмінними. Якщо вищими темпами зростає продукт, ніж гроші, то ціни знижуватимуться; якщо гроші, то ціни зростатимуть, демонструючи інфляцію.

Загальні тенденції механізму руху грошової пропозиції, оборотності грошей, матеріальних витрат, національного доходу і його витрат та ін., які мають вплив на аналогічні процеси економіки регіонів України, подано у таблиці.

Табл. Тенденції руху грошової пропозиції і основних макроекономічних показників в Україні

Макроекономічні показники	До попереднього року						Середньорічне зростання за період 2002-2011
	2002	2003	2005	2007	2009	2011	
Грошова пропозиція	1,41	1,46	1,54	1,51	0,94	1,14	1,289
Оборотність грошей	0,76	0,81	0,80	0,87	1,00	1,06	0,919
Проміжне споживання (матеріальні витрати)	1,08	1,80	1,22	1,31	0,92	1,22	1,204
ВВП (національний дохід і витрати)	1,10	1,18	1,28	1,32	0,96	1,21	1,187
Оплата праці найнятих працівників	1,19	1,18	1,37	1,31	0,96	1,16	1,201
Депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями	1,70	1,67	1,79	1,53	0,98	1,12	1,372
Кредити, надані банками резидентам (крім депозитних корпорацій)	1,47	1,60	1,62	1,74	0,98	1,09	1,385
Інвестиції в основний капітал	1,14	1,37	1,23	1,00	0,65	1,39	1,213
Зайнятість	1,00	1,00	1,02	1,00	0,96	0,96	0,991
Натуральний продукт	1,09	1,03	1,05	1,00	0,84	1,08	1,035
Ціна одиниці натурального продукту	1,00	1,15	1,18	1,31	1,11	1,12	1,164
Валовий випуск	1,09	1,19	1,24	1,31	0,94	1,21	1,204

* Розраховано за даними розділів: Статистичний щорічник України за 2011 рік.

Грошова пропозиція формується за моделлю $L = M + \Delta L$, тобто грошова форма національного доходу M не забезпечує фінансування відтворення виробництва НБУ і уряд змушені здійснювати запозичення на відкритому фінансовому ринку у населення, МВФ, Світового і Європейського банків реконструкції і розвитку та інших кредиторів; за період 2002-2011 рр. грошовий агрегат $M3$ зріс із 6487 млн грн до 68551 млн грн; тобто у 10,56 разів і щорічним приростом $1,289I_M$.

Оборотність грошей $i_v = I_Q \cdot i_p / I_M$ має тенденцію до зниження через вищі темпи зростання грошової маси $1,289I_M$ проти темпу зростання вартості валового випуску $1,204I_{Qp}$; модель оборотності грошової пропозиції має параметри $0,919I_v = 1,204I_{Qp} / 1,289I_M$; за досліджуваний період коефіцієнт оборотності грошей знизився на 0.081 (1,000-0.919), або – 8.1 %.

Проміжне споживання – практично матеріальні затрати на виробництво валового випуску: $Y_1 = Y - Y_2$, де: Y_1 – проміжне споживання, Y – валовий випуск, Y_2 – валовий внутрішній продукт (наближений до національного доходу), валова додана вартість, валовий чистий продукт; у вартості валового випуску його частка в середньому становила 43,2 %; за динамікою корелює з динамікою валового випуску – 1,204; зріс від 18035 млн грн до 156611 млн грн.

Валовий внутрішній продукт (національний дохід і витрати) $Y_2 = Y - Y_1$ – розрахунковий показник, до складу якого входить оплата праці найманих працівників, податки, амортизація основного капіталу, чистий прибуток (національний дохід = оплата праці + чистий прибуток); за досліджуваний період зріс від 24593 млн грн до 202275 млн грн зі щорічним приростом 1,187, або 18,7 %; у валовому випуску становить 56,8 %;

Оплата праці найманих працівників – частина національного доходу, яка у валовому внутрішньому продукті становить 47,4 %, за досліджуваний період зросла від 103117 млн грн до 628111 млн грн з щорічним приростом 1,201, або 20,1 %;

Депозити домашніх господарств – вільні кошти населення на поточних рахунках комерційних банків, одна з форм мобілізації фінансового капіталу, перша стадія його капіталізації [3, с. 132-135] $K_d p_d = v_d M_d$; чим вища депозитна ставка p_d , тим більше банк буде виплачувати депонентам відсотків з поверненням йому вкладу $M = K_d p_d$, тим більше при тенденції зниження оборотності грошей, створюючи передумови зростання грошової пропозиції з боку Національного банку України; очевидно, що Національний банк знижуватиме облікову ставку для пом'якшення умов запозичень комерційними банками; депозити домашніх господарств у національній та іноземній валюті щорічно зростали на 37,2 % з 19302 млн грн у 2002 р. до 310390 млн грн у 2011 р.; зростання депозитної ставки спонукає збільшувати грошову пропозицію навіть за незмінної кількості депонованих коштів: $K_d = v_d M_d / p_d$ (при $p_d \rightarrow \max$, $v_d M_d \rightarrow \max$);

Кредити, надані банками резидентам – кошти депонентів, запозичення у НБУ і зарубіжних кредиторів, виражають другу стадію капіталізації фінансового капіталу [4, с. 132-135] $K_2 p_2 = v_2 M_2$; чим нижча кредитна ставка p_2 , тим більший кредитний ресурс у банку $K_2 = v_2 M_2 / p_2$ і можливості кредитування підприємств регіону і країни загалом, тому що зниження кредитної ставки збільшує доступ до кредитів і кількість потенційних позичальників; за досліджуваний період надані кредити зросли від 42228 млн грн до 801809 млн грн і щорічним темпом зростання 1,385, або 38,5 %; починаючи з 2007 р. сума наданих кредитів резидентам почала перевищувати суму грошового агрегату M_3 : їх співвідношення у 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 рр. відповідно має параметри – $426867K_2: 396156M_3 - 1,077$ раза ($_{07}$), $734022K_2: 515727M_3 - 1,423$ раза ($_{08}$), $723295K_2: 487298M_3 - 1,484$ раза ($_{09}$), $732823K_2: 597872M_3 - 1,225$ раза ($_{10}$), $801809K_2: 685515M_3 - 1,169$ раза ($_{11}$), що свідчить про великі внутрішні і особливо зовнішні запозичення та стрімке зростання грошової пропозиції $L = M + \Delta L$ за рахунок ΔL ; якщо прийняти ΔL як грошовий дефіцит державного бюджету України з 2007 по 2011рр., то, очевидно, за рахунок внутрішнього і зовнішнього фінансування дефіциту бюджету грошова пропозиція зросла на 145685,2 млн грн, у тому числі за рахунок емісії готівки і купівлі облігацій на внутрішньому ринку на 42403,5 млн грн, зовнішніх запозичень – на 103281,7 млн грн [с. 55]; тоді загальна грошова пропозиція на 2011 р. в Україні становила: $831200,2L = 685515,0M_3 + 145685,2\Delta L$ млн грн, тобто зросла на 21,1 %.

Інвестиції в основний капітал – важливий параметр K виробничої функції, вкладення в основні засоби виробництва натурального продукту; джерелом інвестицій є сегменти фінансового ринку $Kp = vM$; фондовий – $K_1 p_1 = v_1 M_1$, кредитний – $K_2 p_2 = v_2 M_2$, валютний – $K_3 p_3 = v_3 M_3$; фінансовий сегмент ринку не розвинений, офіційна статистика інформацію про обсяги і динаміку акцій, облігацій, зобов'язань Скарбниці (казначейства), ошадних сертифікатів, векселів та ін. подавала лише з 1996 по 2005рр. на суму від 1994,6 до 147822,2 млн грн відповідно; кредитний сегмент ринку – один з найважливіших постачальників фінансового капіталу для інвестування економіки; проста функція інвестування $K = K(1/p_2)$ засвідчує, що кількість інвестицій залежить від кредитної ставки: чим вища кредитна ставка, тим менший обсяг інвестування економіки; кредитна ставка є у прямій залежності від депозитної: зростання депозитної неминує викликає на 5-10 % зростання кредитної ставки; валютний сегмент ринку – важливий сектор залучення запозичень у валюті і прямих іноземних інвестицій; за досліджуваний період інвестиції зросли з 2002 по 2011 рр. відповідно від 37178 млн грн до 209130 млн грн зі щорічним приростом 1,213, або 21,3 %.

Зайнятість населення – кількість зайнятого населення L розглядається як активний аргумент виробничої функції: $Y = aF(K, L, t)$, де a – постійна величина, що виражає рівень технологій, t – час праці і час роботи основного капіталу, за офіційною статистикою рівень зайнятості коливається у межах 20200-20190 тис. осіб зі щорічним індексом коливання близько одиниці – 0,991, або ± 1 .

Натуральний продукт – функція задіяних капіталу і праці: $I_Q = aF(I_K, I_L, I_t)$; якщо прийняти незмінні індекси зайнятості і часу праці за одиницю, то індекс натурального продукту буде функцією інвестицій $I_Q = aF(I_K)$, або $1,035I_Q = aF(1, 213I_K)$, що засвідчує дуже низьку віддачу праці і капіталу, задіяних в економіці: 21,3 % приросту інвестицій створює лише 3,5 % приросту натурального продукту.

Ціна одиниці натурального продукту – функція кількості грошей в обігу на ринку і кількості натурального продукту (товари) на ринку [5, с. 302-310];

$i_p = F(I_M, 1/I_Q)$, або $1,164i_p = F(1,289I_M, 1/1,035I_Q)$, тобто щорічний приріст грошової маси в обігу на 28,9 % та натурального продукту на 3,5 % дають щорічний приріст ціни одиниці натурального продукту на 16,4 %.

Валовий випуск – результуючий показник механізму руху грошей, фінансового капіталу, інвестицій як добуток індексів натурального продукту і ціни одиниці натурального продукту: $Y = I_Q i_p$, або $1,204Y = aF(1,035I_Q, 1,164i_p)$; функція стверджує, що в середньому 17,1 % вартості валового випуску формується за рахунок приросту обсягу виробництва натурального продукту і 80,4 % – за рахунок проросту ціни одиниці продукту, викликаного високим приростом грошової пропозиції на 2,5 % – за рахунок оновлення технологій a .

Попит на гроші і засади регулювання рівноваги ринків. Основними категоріями ринків є попит і пропозиція. На фінансовому ринку пропозиція фінансового капіталу і попит на фінансовий капітал, який є потенційною базою інвестування економіки, на товарному – пропозиція інвестиційних і споживчих товарів і попит на гроші для придбання цих товарів, на ринку праці – пропозиція живої праці і попит на живу працю для забезпечення зайнятості. На всіх

ринках пропозиція виражає натуральну кількість капіталу, товару і праці, попит – грошову спроможність оплатити натуральні показники пропозиції. Отже, завдання полягає у розвитку ринкової інфраструктури [6, с. 6], встановленні рівноваги, тобто оптимального співвідношення між попитом і пропозицією, з одного боку, і синхронного руху зрівноважених факторних змінних – з іншого. Результуючими змінними на усіх ринках є ціна усіх видів капіталу і товару та оборотність грошей.

Теорія і практика регулювання ринків пропонує дві концепції стабілізації економіки:

- по-перше, стимулювання попиту, тобто збільшення грошової пропозиції для задоволення грошового попиту та активізації споживання на всіх ринках;
- по-друге, стимулювання продуктивної і ефективної віддачі інвестицій і капіталу та праці для приведення у відповідність грошового попиту до натуральної пропозиції.

Перша концепція привабливіша, тому що вона проста для реалізації через збільшення грошової маси і номінальних доходів споживачів, але здатна провокувати інфляцію. Друга менш приваблива, тому що більш складна для реалізації, потребує реального зростання виробництва натурального продукту, а грошові доходи узгоджувати з реальною продуктивністю задіяних праці і капіталу для запобігання інфляції.

Як з концепцій домінує в регулюванні української економіки легко простежити з індексного аналізу факторно-результуючих макроекономічних показників, зведених у модель їх співвідношень:

$$\dots 1,289\dot{I}_M; 1,213\dot{I}_K; 1,035\dot{I}_Q; 0,919i_V; 1,164i_P \dots$$

Індексна модель факторно-результуючих макроекономічних показників фінансового і товарного ринків переконливо засвідчує домінування стимулювання грошового попиту, зростання номінальних доходів споживачів, що спричиняє зниження оборотності грошей і зростання цін. Коефіцієнти індексів виражають щорічне середнє зростання (спад) грошової пропозиції, капіталу, натурального продукту, цін і, врешті-решт, номінальної вартості національного доходу у грошовій формі, яка зростає через підвищення цін. Якщо коефіцієнт середнього зростання грошової пропозиції прийняти на початок року $1,289\dot{I}_M$, то решта макроекономічних показників на кінець року по відношенню до початку року, зокрема попиту на гроші матимуть такі параметри:

$$1,289\dot{I}_M \dots (1,213)^2\dot{I}_K; (1,035)^2\dot{I}_Q; (0,919)^2i_V; (1,164)^2i_P \dots (1,289)^2\dot{I}_M$$

Динамічна модель руху грошової пропозиції і макроекономічні імпульси формування інвестицій, виробництва натурального продукту і цін засвідчують практично геометричну прогресію їхнього зростання. По відношенню до стартового року на другому році вони зростуть у другому, у третьому році у третьому степені і т. ін. Очевидно, що регулювання як грошової пропозиції, так і грошового попиту необхідно здійснювати з врахуванням трьох функцій грошей: міри вартості товару, нагромадження і обміну:

- функцію міри вартості описують рівняння фінансового $Kp = vM$, праці $Lp = vM$ і товарного $Qp = vM$ ринків, які вказують, що кількість грошей щодо їх пропозиції і попиту на ринках не може перевищувати вартості фінансового капіталу Kp ,

праці Lp , товару Qp ; для збереження незмінності цін пропозиція грошей і попит на гроші повинні синхронно змінюватися при зміні фізичних кількостей капіталу, праці і товару;

- функцію нагромадження описує функція попиту на капітал $K = M/p$ на товарному ринку і $K = K(1/p)$ – на фінансовому ринку; вони є основою виробничої функції: $Y = aF(K, 1/p, t)$, яка виражає лінійну залежність виробництва натурального продукту від кількості реального капіталу та інвестицій;
- функцію обміну, або попиту на гроші задля споживання товарів описує рівняння $Q = M/p$; функція стверджує, що попит на гроші залежить від обсягу товарів і рівня ціни на ринку; за незмінної ціни попит на гроші буде змінюватися від зміни кількості товарів на ринку.

Висновки. Регулювання грошової пропозиції і попиту на гроші шляхом стимулювання споживчого попиту призводить до хронічної розбалансованості продуктивної функції праці і капіталу та інфляційних процесів на усіх сегментах національного ринку. Очевидно, що стабілізувати ринки необхідно заходами регулювання активізації нагромадження капіталу і піднесення його віддачі за рахунок зниження рівня номінальних доходів під час розподілу національного доходу. Але це потребує дослідження і обґрунтування дефляцій моделі синхронізації руху факторних змінних фінансового та товарного ринків.

Література

1. Алексеев И.В. Финансовые потоки и направления совершенствования фискальной политики / И.В. Алексеев // Налогообложение: проблемы науки и практики : монография / под ред. Ю.Б. Иванова. – Харьков : ФЛП Либуркина Л.М.; ИД "ИНЖЭК", 2009. – С. 215-227.
2. Алімпієв С.В. Фінансова і монетарна трансмісія в економіці України / С.В. Алімпієв // Фінанси України : журнал. – 2010. – № 5. – С. 23-30.
3. Заблоцький М.Б. Механізм розвитку фінансового ринку України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – "Гроші, фінанси і кредит" / М.Б. Заблоцький. – Львів, 2011. – 20 с.
4. Заблоцький М.Б. Стадії капіталізації фінансового капіталу як основа організації системи регулювання фінансового ринку / М.Б. Заблоцький // Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 6-7 грудня 2012 р. – Том 1. – Вінниця : ТОВ "Нілан – ЛТД", 2012. – С. 132-135.
5. Заблоцький М.Б. Ціна як функція грошової маси і натурального продукту у методології формування фінансово-ринкової регулятивної парадигми / М.Б. Заблоцький // Економічний форум: Луцький національний технічний університет. – 2013. – № 1. – С. 302-310.
6. Іваницька О.М. Державне регулювання розвитку фінансової інфраструктури : монографія / О.М. Іваницька. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 273 с.
7. Макконнелл К.Р. Распределение доходов: неравенство и бедность / К.Р. Макконнелл, С.А. Брю // Ринок: упоряд., авт. вступ. ст. А.А. Чухно. – К. : Изд-во "Украина", 1995. – С. 432-444.
8. Самуэльсон Поль А. Спрос и предложение как факторы, определяющие цену / П.А. Самуэльсон // Ринок: упоряд., авт. вступ. ст. А.А. Чухно. – К. : Изд-во "Украина", 1995. – С. 192-217.
9. Самуэльсон Поль А. Экономическая роль государства. Расходы, регулирование и финансы / П.А. Самуэльсон // Ринок: упоряд., авт. вступ. ст. А.А. Чухно. – К. : Изд-во "Украина", 1995. – С. 278-302.

Заблоцький М.Б. Инфляционные импульсы на рынках Украины и проблемы регулирования спроса на деньги

Предложен подход к оценке влияния стимулирования совокупного спроса в денежной форме на динамику макроэкономических показателей национальной экономики. Освещены инфляционные импульсы результирующих показателей на финансовом и

товарном ринках України, вызванние перевесом темпов прироста денежной массы в обращении над темпами прироста производства натурального продукта. Обоснован концептуальный подход к регулированию равновесия рынков путем стимулирования инвестиций, производства натурального продукта и адекватного к их объемам и темпам изменения объема в обращении денежной массы.

Ключевые слова: совокупное предложение, совокупный спрос, распределение национального дохода, цена продукта, функции цены, регулирование равновесия рынка.

Zablotsky M.B. Inflationary impulses in the markets of Ukraine and problems of regulation demand for money

An approach to assess the impact of stimulating aggregate demand in cash on the dynamics of macroeconomic indicators of the national economy is proposed. Inflationary impulses resulting indicators on the financial and commodity markets of Ukraine, caused advantage rates of growth in the money supply above the rate of growth of the natural product are highlighted. Conceptual approach to the regulation of market balance by stimulating investment, producing a natural product and adequate to its volumes and rates of change of the volume of money in circulation is grounded.

Keywords: aggregate supply, aggregate demand, distribution of the national income, price of product, functions of price, regulation of market equilibrium.

УДК 658:001.895 Ст. викл. *О.Я. Колещук, канд. екон. наук; проф. В.В. Козик, канд. екон. наук; магистр А.М. Удот – НУ "Львівська політехніка"*

РІВЕНЬ ЗНОШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ – ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено основні характеристики економічної безпеки підприємства та запропоновано підхід до якісної градації рівня її окремих складових. Здійснено поділ рівнів зношення основних засобів підприємства залежно від можливостей забезпечити їх просте відтворення за рахунок внутрішніх джерел фінансування. Встановлено умови, за яких рівень зношення основних засобів набуває загрозливого значення.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, складові безпеки, основні засоби, зношення, відтворення.

Постановка проблеми дослідження. Сучасні умови господарювання характеризуються посиленням конкурентної боротьби та негативних тенденцій у зовнішньому та внутрішньому середовищах багатьох вітчизняних підприємств. Такі тенденції відображаються, зокрема, у погіршенні кон'юнктури на внутрішніх та зарубіжних ринках збуту продукції та поступовому вичерпанні економічного потенціалу підприємств, що відносяться до низки галузей економіки та промисловості. Зниження рівня економічного потенціалу багатьох підприємств України зумовлено насамперед у прогресуючому зростанні фізичного і морального зношення їх основних засобів. Внаслідок недостатніх обсягів відтворення засобів праці, повільного впровадження нових прогресивних технологічних процесів низка підприємств опинилася у такому стані, за якого їх подальше функціонування може стати неможливим.

Значний рівень зношення основних виробничих фондів вітчизняних підприємств свідчить про те, що їх власники та менеджери приділяють недостатню увагу забезпеченню економічної безпеки своїх підприємств, передусім її техніко-технологічної складової. Це явище пояснюють тим, що, на відміну від ба-

гатьох інших складових економічної безпеки суб'єктів господарювання (інтелектуальної, кадрової, правової тощо), забезпечення її техніко-технологічної складової потребує вкладення істотних інвестиційних ресурсів. Проте, саме ця обставина зумовлює потребу постійного моніторингу стану техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємств та реалізації відповідних заходів щодо її забезпечення, оскільки у випадку тривалого ігнорування потреб в оновленні основних засобів може настати такий момент часу, коли існуючих інвестиційних можливостей підприємств виявиться недостатньо навіть для забезпечення простого відтворення їх економічного потенціалу.

Отож, важливе значення має встановлення критичних рівнів індикаторів технічного стану основних виробничих фондів підприємства, зокрема зношеності цих фондів, досягнення яких сигналізуватиме про негайну інтенсифікацію процесів оновлення його засобів праці. За таких умов можливо забезпечити належний рівень техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства та, відповідно, досягти необхідних параметрів його стійкого функціонування та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності та чинників економічної безпеки підприємств розглянуто у багатьох публікаціях, автори яких намагаються виокремити різноманітні аспекти, що характеризують це поняття. При цьому значна кількість дослідників, зокрема автори праць [1, 2 та ін.], розглядають економічну безпеку підприємства як здатність до захисту його потенціалу та стратегічних інтересів від прямих та непрямих загроз. Інші науковці, зокрема автори робіт [3, 4 та ін.], ототожнюють економічну безпеку підприємства з його здатністю до оптимального (ефективного) використання свого потенціалу (ресурсів) з метою запобігання, послаблення чи захисту від існуючих небезпек чи загроз. Зрештою, автори третьої групи публікацій, зокрема праць [5, 6 та ін.], однією з головних ознак економічної безпеки підприємства вважають здатність забезпечувати його економічну стійкість.

Багато дослідників проблеми економічної безпеки підприємства приділяють увагу його техніко-технологічній складовій. Так, автор роботи [7] трактує її як ступінь відповідності застосовуваних на підприємстві технологій найліпшим світовим аналогам з оптимізації витрат ресурсів. У праці [8] виокремлено технологічні та технічні чинники економічної безпеки, до яких віднесено нову техніку, рівень розвитку НТП тощо. У роботі [9] серед внутрішніх чинників економічної безпеки підприємства виділено групу виробничих факторів, до яких віднесено, зокрема, стан його основних засобів.

Проте сьогодні науковці недостатню увагу приділяють встановленню кількісних значень рівня зношеності основних засобів підприємства, за допомогою яких можливо здійснити якісну градацію рівня техніко-технологічної складової його економічної безпеки.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження можливостей використання рівня зношення основних засобів підприємства як одного з індикаторів його економічної безпеки. Для досягнення цієї мети у роботі потрібно вирішити такі завдання: визначити основні характеристики економічної безпеки підприємства та запропонувати підхід до якісної градації рівня її окремих скла-